

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 11. V Ljubljani, 15. junija 1895. Leto XII.

Obseg: Čebelno satovje. — O prižinjanju koruze. — O legi in napravi svinjakov. — Sršen, sovražnik čebel. — Kako se robida v gozdu zatara. — O njivah, po katerih je toča pobila. — Škropljenje trt, ktere zaradi te ali one ujime letos ne bodo rodile. — 12 zapovedij za dobro napravo surovega masla. — Kako je mogoče nakrat pokončati večjo množino hroščev? — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Čebelno satovje.

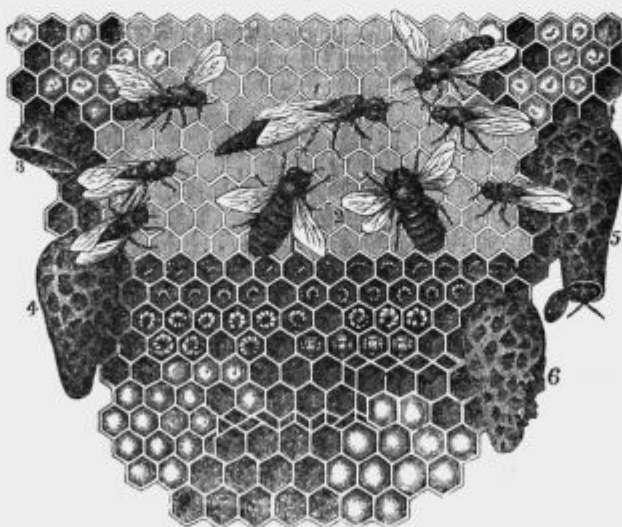
Satovje imenujemo vse voščene izdelke čebelne. Če ulj odpremo, prepričamo se, da satovje obstoji iz vzporednih, po 26 mm debelih tablic, ktere so po 13 mm druga od druge oddaljene. Te tablice imenujemo sate. Vsak izdelani sat ima po več tisoč šestoglatih piskercev, in sicer po obeh straneh. Nasprotno lončke loči le tenka voščena medstena. Piskerci služijo čebelam posebno v shranjevanje živeža in v vzgojevanje zalege. Piskerci, v katerih se izležejo delavke in trotnje, so šestoglati. Ločijo se med seboj le po velikosti; trotnji so veliko večji. Matice se vzgajajo v posebnih, sodčkastih, velikih piskercih. Le ako si morajo čebele iz zalege delavk vzgojiti matico, podaljšajo kak delavni piskerc, v katerem je še nezadelana zalega.

Sáte (pod. 26.) prično izdelovati čebele vzgoraj in jih po potrebi razširjajo navzdol. Ob začetku dela vsak roj le delavčne piskerce, šele ko postane močan, začne, priprav-

ljajoč se za rojitev, delati trotnje in matične. Trotni se nahajajo navadno na spodnji strani satov, ali pa, ako so čebele spredaj začele delati, na zadnjih satih, matični pa ob krajéh satov.

Razen teh razločujemo še pripenjalne in prehodne piskerce. Prvi so navadno petoglati in služijo satom v pritrditev, drugi se nahajajo med delavčnim in trotnimi piskerci in so večji kakor delavčni, pa manjši kakor trotni.

V vse te piskerce razen v matičnega spravljajo čebele med. Ako je kak piskerc že polen medú, ga čebelice takoj zadelayo. Začetniki večkrat zadelanega medú od zadlane zalege ne ločijo. Zapomnijo naj si torej, da so pokrovci z medom napolnjenih piskercev za spoznanje vdrti, pokrovci zalege delavk pa za spoznanje obokani. Ločijo se tudi med saboj po tem, da so prvi bolj beli, drugi pa sčasoma porumené. V delavčne pripenjalne in prehodne lončke spravljajo čebele tudi cvetični prah (na-

Podoba 26.

Sat z različnimi čebelami in piskerci:

1.) matica; 2.) trotn; vse druge čebele so delavke; 3.) začetek matičnega piskerca (zibelke); 4.) pokrit matični piskerc; 5.) matični piskerc z ravnokar vhaajočo matico; 6.) s silo odprt matični piskerc. Z jajci in ličinkami (gnidami) napolnjeni piskerci so od delavk, manjši, nepravilni in vmes potisnjeni piskerci so prehodni; večji šestoglati piskerci so od trotnov. Razvoj matičnega piskerca (zibelke) je razviden iz 3., 4., 5. in 6.

nožnino). Cvetičnega prahu čebele ne zadelayejo.

Satovje obstoji iz voska, ki leze čebelam v podobi

majhnih lusk izmed zadkovih obročkov. Pripravljajo ga pa iz krvi valjaste žleze, ktere so podobne kožnati prevlaki na notranji trebušni strani vnanje roženaste kože.

Po barvi je satovje s početka belo in šele pozneje porumeni vsled sopare v ulju. Staro satovje pa sčasoma počrni in se mora vsako drugo ali tretje leto obnoviti, ker postanejo piskerci vsled večkratnega zabubanja zalege premajhni. Vender je pa še lahko porabimo v prostoru za med. Ker čebele za izdelovanje 1 kg satovja potrebujejo 14 do 15 kg medu, je nespametno jim po nepotrebnem jemati satovje in je potem za slepo ceno prodajati svečarjem.

O prižinjanju koruze.

Jako razširjena je navada kmetovalcev, da prižinjajo koruso, kadar je odcvetela, potem pa vrhove živini pokladajo za krmo. Ja, prav vcepljeno nahajamo to navado časih po pokrajinah, koder se korusa v veliki meri prideluje. O takem izkoristenju še rastoče korusa se pa nikakor še ne strinjajo nazori izkušenih in naprednih kmetovalcev; nekteri so pač za to, drugi pa tako postopanje zametavajo. Kaj napačne nazore nahajamo o tem posebno pri mnogih kmetovalcih severnih pokrajin, ki porezavajo vrhove korusi, da bi hitreje dozorela, ker se pri tem sploh drže vodila, da se koruzno vršičevje lahko takoj brez škode poreže, kakor hitro je oploditev dovršena, kakor hitro je korusa odcvetela. Mnogega, a tehtnega oporekanja se tu le takrat zdržimo, kadar bi se to porezovanje raztezalo edino le na prašnično razcvetje (banderce, vršiček); kajti s takim početjem bi se ravno ne pouzročila znatna škoda. To se pa ne godi, da bi porezavali edino le prašnično razcvetje, kar bi se jim tudi niti ne izplačalo.

Malobrižno se torej nikakor ne smemo poprijeti tega dela! Presojanja, preudarka je treba, oziraje se pri tem vedno na namen prižinjanja koruznih vrhov in čas, v katerem naj se to vrši, kajti le namen in čas sta tu odločilna. Namen more biti dvojen; mi s prižinjanjem nameravamo pospeševati zorenje zrnja, ali pa dobivati postransko v vršičevju kaj dobro porabljivo krmo. Porezovanja vršičevja v prvi namen je uspešno delo, ker korusa vsled tega res hitreje zori. Pa kako tudi ne! S tem, da smo korusi odvzeli ne le prašnično razcvetje, ampak tudi lep del stebela z listjem vred vrh zgornjega storža, da smo ji torej siloma odvzeli posamezne dele ali organe, je cela koruzna rastlina v normalni, naravno zakoniti rasti motena, ovirana in tako rekoč prisiljena zoreti. Pri uspehu, ki smo ga tem potom dosegli, ozirati se nam je na drugi strani pa tudi na troške takega dela in na škodo, izvirajočo iz takega, popolnemu razvitku rastline protinaravnega postopanja.

Iz stališča fiziologije ali življenjeslovja rastlinskega bi to nikakor ne bilo svetovati. Znana je istina, da je zadnje opravilo razvijajoče se rastline izdelovanje semena; v to svrhu potujejo vse v rastlini nabrane tvorilne snovi iz vseh posameznih rastlinskih delov ali organov v seme. To opravilo je pa pri korusi še le takrat končano, kadar je krovno listje na storžu popolnoma suho in zrnje trdo. Osebito ni tako prižinjanje svetovati, ako nadalje pomislimo, da ima korusa, kakor znanstvene preiskave pričajo, vse semetvorilne snovi uže ob času cvetja v sebi nabrane in jih ob času zorenja nič več iz zemlje ne sprejema. Ni li torej velika škoda, ako mi z vršičevjem vred tudi velik del semetvorilnih snovij odvezamemo, ktere se v rastlini ne nadomestijo? Za kar smo rastlino

siloma oropali, tega ne smemo pričakovati v zrnju. Zrno je torej za vse odvzete snovi revnejše, slabše.

Kljub temu nam je pa tudi znano, da kmetovalec ni vselej pravi gospodar, ako na rastline in živali tem potom vpliva, da se ozira vedno le na stališče fiziologije ali življenjeslovja na potrebne pogoje za njih normalno uspevanje, njih zdravje itd. Večkrat je kmetovalec ravno pri nasprotnem postopanju gospodarjen! Zategadelj se hočemo pred vsem vprašati tudi tu: je li prižinjanje korusa gospodarstveno opravičeno ali ne?

Dokler je listje še zeleno in dokler so lasje pestičnega razcvetja (storža) še sočni, se ne sme nikdar porezavati vršičevje, kajti s tem bi si jako čutno škodovali. Dobili bi le malo in kaj revnega zrnja, kakor izkušnje v ožbilju pričajo.

Kadar je pa vršičevje (prašnično razcvetje in del stebela z listjem vred) nad gornjim storžem skoraj suho, listje deloma rjavo, velo in zrnje uže mlečno, se more vršičevje porezati, a le kadar nas sili k temu pomanjkanje krme ali neugodno vreme za normalno zorenje, osebito za zorenje poznih vrst korusa. Mi dobimo na ta način precej krme, dasiravno ne čisto frišne in sočne, pa vender dokaj priljubljene in dobre za molzne krave, in to mnogokrat v kaj priložnem času. Ne da se oporekati, da pridelamo vsled porezovanja vršičevja tudi v tem času vender le manj zrnja. Istina je! Množina manj pridelanega zrnja je pa vender le tako majhna, da ni sorazmerna z vrednostjo v vršičju dobljene krme.

Prezira se pa najlože še škoda na množini in dobroti pridelka, provzročena po prižinjanju tedaj, ko je uže krovno listje na storžu skoraj suho.

Če se torej vrhovi ne porežejo prezgodaj, se tak način izkoristenja še rastoče korusa ne sme zametavati tako odločno, kakor trdijo nekteri, marveč je v marsikaterih slučajih jako porabljiv pripomoček pri krmljenju, osebito za časa pomanjkanja krme, kakor tudi za pospeševanje dozorenja korusa.

Opomniti mi je pri tem še to, da vsled prižinjanja seme za setev ni nikdar tako dobro in je tem slabše, čim prej smo se lotili prižinjanja. Da se pa tudi korusa vsled prižinjanja raje in hitreje presorta, to je, da hitreje izgubi prvotne bistvene lastnosti, je umljivo, da, očitno!

O legi in napravi svinjakov.

Svinjak mora biti prasiču obramba proti vročini in ravno tako proti mrazu in mokroti, če hočemo, da prasiči v njem ostanejo zdravi ter se dobro redijo. Svinjaki morajo torej imeti tako lego, da so po zimi topli, po leti pa hladni.

Sploh pa mora biti svinjak suh, zračen, svitel in tako zidan, da se prasiči lahko opazujejo. Vsi ti pogoji dobrega svinjaka se pri nas največ še pogrešajo, zato hočem v naslednjih vrstah popisati pravilno napravo, kakeršna je na vsak način potrebna za umno rejo prasičev, posebno žlahtnih plemen. Ako kmetovalci dostikrat rejo žlahtnih prasičev iz svoje izkušnje zametavajo, vzrok je temu največkrat slab, nezdrav svinjak. Prasiči žlahtnih plemen v slabih svinjakihi še niso nikdar dobro uspevali.

Ker se pa naprava svinjaka vedno ravna po razmerah, je naravno, da manj premožen kmet ne more imeti takega svinjaka, kakor kak bogat posestnik; zato hočem najprvo popisati hlev, primeren, navadnim kmetiskim razmeram.

Naslednji pogoji so merodajni:

1.) Ako ne moremo drugače storiti, da moramo svinjak prisloniti na kako steno uže stoječega poslopja, potem naj se svinjak napravi, če le mogoče, na vzhodni ali zahodni strani; ako to ni mogoče, treba je skrbeti za obrambo proti vročini in mrzlim vetrovom z drevjem, grmovjem ali s čim drugim.

2.) Važno je dati prasičem potrebnega prostora. Računi se za mrjasca $4 m^2$, za svinjo z mladimi 4 do $5 m^2$ in za pitane prasiča 2 do $2,8 m^2$. Visokost svinjaka naj ne bode čez 2 m, ker so visoki svinjaki po zimi premrzli, dosti nižja pa tudi ne, ker je hoja v nizkem svinjaku težavna.

3.) Skrbi naj se za zračenje, sploh za dosti dobrega zraka in luči.

4.) Stene svinjaka morajo biti toliko debele, da branijo svinjak mraza in vročine. Najboljša snov za zidanje svinjaka je kamenje.

5.) Skrbi naj se za snago, pred vsem za odtakanje gnojnice, ktera ne sme ostajati v svinjaku, pod njim ali kje v bližini, ampak naj se zbira v primerni jami, ki je oddaljena nekoliko od svinjaka.

Tla v svinjaku so najboljše lesena, obstoječa iz debelih desek, ktere pa niso druga k drugi pritiskane, tako, da skozi špranje gnojnice odteka. Ta tla pridejo na druga, proti odtoku nagnjena tla, ki so tlakana z ilovico ali pa s cementom. Gorenja lesena tla morajo biti tako narejena, da jih je moč odzigniti ter spodnja tla osnažiti.

K ohranjenju snage pripomorejo velika dobra korita. Najboljša korita so kamenita ali železna.

Ako ima svinjak vse te naprave, če je še kak ograjen prostor, v katerem se prasiči morejo na prostem gibati, in je na razpolaganje voda za pijačo, še bolje, če je tudi za kopanje, potem je svinjak prav izvrsten za razmere kmetskega gospodarja.

Za večjo rejo prasičev je naprava svinjaka uže bolj sestavljena:

Korita so tako prirejena, da se krmi v svinjaku, in sicer v hodniku, ki gre mimo posameznih oddelkov in iz katerega se prasiči lahko opazujejo. Tla in hodnik so tlakani s cementom ali z opeko. Na kraju hodnika je jarek, po katerem se odteka gnojnice. Tla v svinjaku so zunaj tega, kakor je gori popisano, z lesom pokrita. Stene med posameznimi oddelki so zidane, proti hodniku so pa oddelki zaprti z lesenimi ali železnimi mrežami. Pri takem svinjaku se hodnik naredi 1 do 2 m širok, posamezni oddelki so 1,5 m široki in 3 do 4 m dolgi. Ločilne stene med oddelki se naredi 1,2 m visoke, visokost svinjakova pa 2 m.

K navedenemu še pridenem, da morajo biti svinjaki vedno snažni, ako hočemo, da se namen doseže; v to svrhu je treba pridno gnoj izkldavati, dobro zračiti in po leti tla z mrzlo vodo izplakovati.

Sršen, sovražnik čebel.

Sršen (vespa crabro) je največja in najmočnejša naša osa. Tipalnice, glava, oprsje in zadnji del prednjega konca so rjavordeči, na zadnjem so rumeni ter na straneh črni, z dvema, tremi, proti zadku smerečimi točkami. Kakor čebele, živé tudi sršeni v družbi, skupno v eni naselbini, in tudi med njimi se nahajajo samci, samice in delavke. Poslednje glodajo les ter pripravljajo iz njega neko, pivnemu popirju podobno tvarino, iz ktere si naredijo gnezdo, in sicer najraje v votlih drevesih ali kje pod podstrešjem. Vhod v gnezdo je vsikdar od spodaj, da dež ne more priti vanje. Spomladi znese samica v

zaprčeto stavbo v vsako celico po eno jajce. Kadar se delavke izvale, nadaljujejo zaprčeto stavbo, in samica skrbi za pomnoženje zaroda. Proti jeseni se izvale tudi samci. Ti oplodijo samice ter poginejo, oplojene samice pa se razkrope ter prezimijo posamezno na raznih krajih, v stenskih in drugih razpokah in špranjah. Spomladi zopet zlezajo na dan, in tačas si osnuje vsaka samica svojo naselbino.

Sršen je zagrizen ropar čebel. On lovi čebele na polju kar na cveticah, ali pa jih napada obložene z medom, kadar se vračajo domu; da, sršen se spravi celo nad čebelni panj ter tu ropa čebele in med. Le redkokdaj se čebeli posreči oprostiti se iz sršenovih krempljev. Celó v panju čebele sršenu ne morejo priti do živega, kajti njih žela zdrsejo na trdem oklepu sršenovem. Nasprotno pa sršen prebode svojo slabotno žrtev, odgrizne ji nemesnate dele, ostalo pa odnese v svoje gnezdo. Pastor Kleine omenja, da so pri njem sršeni vdrli v čebelnjak ter so pomorili celo matice.

Torej mora biti vsakemu čebelarju posebna skrb, da ta nevarni mrčes kolikor le mogoče zatira. Kdor spomladi ugonobi le eno sršenovo samico, zatire s tem celo gnezdo, ki bi utegnilo v teku leta šteti na stotine prebivalcev. Kdor pa hoče poiskati sršenovo gnezdo, paziti mora, kam leti sršen s svojim plenom. Opazovanja so namreč pokazala, da sršen svoj plen nese naravnost proti gnezdu. Pri razdiranju gnezda je treba posebne previdnosti, kajti sršeni kaj občutno pikajo. Njih želo prebode celo debele volnene rokavice. Poleg tega pa sršen lahko neprestano pika, ker se mu želo ne odtrga kakor čebeli. Najpripravnejši čas za razdiranje sršenovih gnezd je zarano zjutraj ali pozno zvečer. Tudi s steklenicami z dolgimi vratovi, ktere napolnimo do polovice z vodo, namešano z medom, ter jih obesimo v obližju čebelnjaka na drevo, je mogoče poloviti z majhnim trudom dokaj sršenov.

Kako se robida v gozdu zatara.

Marsikteri posestnik je težko kupil 1000 ali še več smrečic in nasadil goljavo v gozdu. Meseca avgusta je šel v gozd, da bi se prepričal, s kakim uspehom je sadil. Na svoje veliko začudenje najde celi gozdni delež zarasten z robido; smrečice je moral iskati med gosto robido, pa jih je le malo našel, ker so se v gostem robidovju zadušile.

Kmetič jame premišljevat, na kak način bi zatrl robido, in sklne koj spomladi izkopati ta škodljivi gozdni plevel.

In res spomladi koplje več dnij in izkoplje vso robido. Ko pozneje delo bolj natanko pregleduje, zapazi, da je zraven robide tudi veliko mladih drevesec izkopal. Ščiščeni prostor zasadi drugič s smrekovimi sadikami. Jeseni zopet pogleda in vidi, da je nekoliko manj robide, vendar še veliko preveč, da bi mogle vsajene smrečice uspešno rasti.

Premišljuje in spozna, da robide na ta način ne bode mogoče zatreti, kajti spomni se, da ima peščeno ilovnato njivo, ktera je bila uže tolikokrat preorana, a robida se ni zatrla.

Po naključju pride gozdar k njemu. Kmet mu po-toži zlo o robidi. Vešči gozdar mu nasvetuje: „Porežite konec julija ali v začetku avgusta robidi stebelca prav pri tleh in videli boste, da je bode drugo leto komaj še četrtinko ostalo, kar je je zdaj. Ako potem še to porežete, ne bode več rastla.“

Kmetovalec je poslušal gozdarja in storil, kakor mu je svetoval. Takoj drugo leto meseca avgusta gre v gozd in poreže robido.

Zlesenela stebelca dene na kupe, pride po nje z vozom in reče ženi, naj, ko bode pekla kruh, z robidovimi šibicami zakuri. Žena ga uboga in še prav dobro se ji zdi, ker robidin les tako svitlo gori.

Vsadi kruh. Ko je pečen, zapazi nenavadno prijeten duh na kruhu. Ugiblje, od kod bi mogel ta duh priti, in spozna, da je nenavaden kruhov duh od robidovega lesa, s katerim je gromado kurila.

In tudi v gozdu se je nasvet gozdarjev dobro obnesel, kajti, ko je kmetič v drugo robido porezal, ni rastla več in danes je celi prostor lepo s smrekami zasajen, ktere čvrsto rastejo. Lejte no, če bi ne bil gozdarja poslušal in še kopal robido, pokončal bi bil veliko rastočega mladega drevja, lesa bi ne bil mogel za kurjavo porabiti in robide ne zatreti.

Dobro, da sem poslušal gozdarja!

P.

O njivah, po katerih je toča pobila.

Ako je toča potem šla, ko je žito uže odcvetelo, preišče naj se, ali je klasje k tlam pribito, ali pa le pripognjeno leži ter je še v vedni zvezi s korenino. V zadnjem slučaju naj se njiva pusti kakor je, če tudi nobena bilka kvišku ne stoji, kajti kmalu se prične pretakanje soka vnovič, klasje se vzdigne in slednjič žito vender dozori, čeravno ne obilo, a vender toliko, da je škoda izdatno manjša.

Ako so pa bilke in klasje razbite do tal, naj se pa njiva preorje in hitro kaj drugega vseje.

Če je bila detelja sejana med žito, je pa toliko manj čakati s košnjo poškodovanega žita, ker detelja potem še vedno da dober pridelek. Ako je toča prav zgodaj pobila ter tudi mlade deteljne rastlinice poškodovala, dobro je nekoliko detelje podsejati.

Sočivne rastline ne poženejo več po košnji, nasprotno pa, če so le vrhovi poškodovani, poženejo iz rastline stranski poganjki. Ako so torej po toči le vršički odbiti, pregleda naj se njiva čez kakih 6 do 8 dni ter raj se prevdara po številu stranskih poganjkov, ali se izplača njivo tako pustiti, ali pa drugič obdelati.

Dokler je pesa majhna, more jo toča tako poškodovati, da ne raste več naprej; v tem slučaju se njiva z novimi sadikami podsadi. Ako je pa pesina korenina uže nekaj centimetrov debela, pa toča ne škodi mnogo, ker pesa novo listje požene.

Po toči poškodovan krompir požene nove poganjke, seveda manj ali več na škodo koreninam in gomolom.

Krmska turščica, detelja, trava rastejo po toči le slabo, zato jih je bolje požeti, vsaj potem druga košnja več dá. Tako je tudi s travniki.

S konopljo in z lanom, ktereja je toča pobila, ni veliko več začeti, zato naj se njiva najbolje vnovič s kako drugo rastlino obdela.

Če je toča tako njivo poškodovala, da je na vsak način treba misliti na z petno obdelanje njeno, nastane težavno vprašanje, s čim njivo obsejati. Kolikor prej je toča pobila, toliko več rastlin je na izbero, s katerimi se da njiva vnovič zasaditi. Na vsak način je pa važno, da se setev ali saditev hitro izvrši, dokler ima zemlja še dovolj vlažnosti.

Po majnikovi toči je še vedno mogoče sejati ječmen, z grahoru mešan oves za klajo, turščico, fižol, konoplje, lan, zgodnji krompir in peso.

Do konca junija je še vedno mogoče sejati ječmen, ajdo, grahor, repo, tudi še peso in prav zgodnji krompir.

V mesecu juliju je še čas sejati repo, grahor in grah za krmo in ajdo. Do srede julija sme se še saditi pesa in sejati turščica za krmo.

Do srede avgusta se da sejati grahor in grah za krmo, repo, ajdo za krmo. Skozi celi avgust se pa lahko seje šentjanževa rž.

Šentjanževa rž, ktera se je jeseni enkrat pokosila, dá prihodnje leto prav dober pridelek.

Škropljenje trt, ktere zaradi te ali one ujime letos ne bodo rodile.

Naša dežela je letos izredno nesrečna, zlasti so prizadeti kmetovalci. Dolga zima in obilni sneg sta pokončala zimske setve, povodenj je po mnogih krajih naredila velikansko škodo, potres je poškodoval, oziroma uničil veliko gospodarskih poslopij in sneg v mesecu maju ter mraz sta naredila neizmerno škodo po sadovnjakih in vinogradih. Pa to še ni dovolj; uže slišimo o škodi po toči v nekterih dolenskih vaseh, in gotovo je, da bomo čuli o taki škodi še večkrat, predno bo grozdje dozorelo.

Nesreča za nesrečo, ki zadeva naše i tako po trtni uši uže dovolj tepene vinščake, nas pa ne sme narediti obupane. Upanje na boljšo bodočnost človeka sploh ob nesreči kvišku drži, in če je komu tak up potreben, potreben je gotovo vinščaku. Upanje je človeku krepilo, ki ga vzbuja k novemu naporu, k novemu delu. Obupanje nas tira v prepad in nam jemlje veselje do dela; toja le z delom moremo popraviti nesrečo in si zboljšati bodočnost.

V zadnjem času čujemo z mnogih strani, da dolenski vinščaki ne mislijo škropiti trt, ki zaradi te ali one ujime letos ne bodo rodile. Temu je vzrok z ene strani nevednost, z druge pa tudi revščina in obup.

Če vinščak pravi, da trt zato ne bo škropil, ker uže tako ne bo grozdja in je torej vse eno, potem je temu vzrok nevednost. Ni vse eno, ali se trta škropi ali ne, kajti glede grozdja je res vse eno, nikakor pa ne glede na trte same in na njih bodočo rodnoost. Zaradi ujime same uže dovolj poškodovane trte bodo po peronospori še veliko več trpele; rast bo zaostala uže meseca avgusta, mladike bodo slabotne, slabo olesenele in les bo sploh bolan. Taka trta tudi prihodnje leto ne bo obilo ali sploh ne bo nič rodila, zato moramo letos vse trte škropiti, če bodo rodile ali ne, ako hočemo prihodnje leto kaj prida pridelati. Škropljenje poškodovanih trt je torej neobhodno potrebno, saj dolenski vinščaki vidijo, kako so se povsod trte okrepile (seveda če še ni trtne uši), koder se je zapored več let škropilo, kako čvrsto rasto in kakšen zdrav les imajo. Na delo torej in ne obupati; le če bomo delali, t. j., škropili, nadejati se smemo drugo leto pridelka.

Marsikje je pa tudi revščina vzrok, da se ne bo škropilo, kajti vinščak, ki vidi da mu je glavni pridelek vničen, s strahom misli na dolgo zimo in prazne žepe ter se ogiblje vsakega troška, ki se mu zdi nepotreben. Trošek za škropljenje pa ni nepotreben, in zanj se mora dobiti denar, kjer koli si bodi. So pa tudi tako ubožane občine, v kterih večina vinščakov res nima sredstev, da bi si kupila modro galico za škropljenje; za take kraje je pa hitra pomoč neobhodno potrebna. Naj se vse one osebe in zastopi, ki jim je kaj mar za našega kmeta, kmalu pobrigajo, da pride pomoč pravočasno. Z nekterimi stotaki se da veliko doseči, in zato pozivljemo gg.

duhovniške, občine, podružnice, da prosijo naš sl. deželni odbor za brezplačno galico za take revne posestnike, kajti prepričani smo, da deželni odbor vinščakov v tej veliki zadregi ne bo zapustil in bo vzlic velikim troškom, ki jih bo dežela imela zaradi potresa, gotovo mogel dati te krajcarje iz deželnokulturnega zaklada, ki je i tako namenjen v take svrhe.

Na delo torej — Bog nam je vzel, a Bog nam bo dal, če bomo delali in molili.

12 zapovedij za dobro napravo surovega masla.

Iz predavanja dr. Wilhelma v zboru podružnice v Aussee-u.

1.) Prvi pogoj za napravo dobrega in okusnega surovega masla (putra), in da se maslo dolgo dobro obdrži, je snažnost. Zato mora biti vse, kar pride z mlekom v dotiko, popolnoma snažno in čedno. Čedno mora biti kravje vime, čedna mora biti roka dekle, ktera kravo molze, čeden mora biti hram (mlečnica), kjer se mleko spravlja, čedna posoda, v katero se spravlja smetana, čedna mora biti pinja in snažno vse, s čemer se surovo maslo gnete in kjer se hranjuje, dokler se ne prodá

2.) Predno se torej krava molze, se ji mora vime dobro omiti in posušiti; isto tako si tudi dekla mora skrbno roke omiti, predno začne mleztiti.

3.) Namolzeno mleko naj se brž ko mogoče izpravi iz hleva, da se ne navzame hlevskega duha. V mlečnici se mora pa brž dvakrat skozi tanko sitce precediti, da kaka dlaka ali kaj drugega takega ne ostane v mleku.

4.) Mlečnica (mlečni hram) se ne sme za nič drugega rabiti in nobena druga reč ne sme v nji biti, kakor samo mleko. Zrak v mlečnici mora biti čist, torej mlečnica taka, da se lahko prezračí, pa tudi potrebna toplina v njej obdrži; zato je treba, da ima v zimskem času peč.

5.) Da se smetana nareja na mleku, se navadno vlije v latvice; latvice pa morajo biti plitve, k večjemu kake 3 palce (7 do 8 centimetrov) globoke. Latvice se v mlečnici postavijo druga zraven druge na čedna pa suha tla ali pa na lese, ki so le malo višje nego tla. Zeló napačno je, če latvice stojijo druga vrh druge.

Latvice so lesene, lončene, steklene, iz emajliranega litega železa ali pa dobro pocinjenega železnega pleha. Plehaste, dobro pocinjene, so med vsemi najboljše zato, ker so trpežne, se lahko čedijo, pa so tudi deber kup.

Mlečnica ne sme biti toplejša nego k večjemu 15° C., mrzlejša pa tudi ne nego 12 stopinj; zato je treba po leti pridno zračiti jo in po dnevu ob hudi vročini okna zapirati, po zimi pa kuriti.

Posnema se smetana čez 36 do 48 ur, dokler je mleko sladko. Posebno po leti je treba paziti na to, da se mleko posname, predno se začne kisati, a vender ne prenaglo.

6.) Posnema se pa smetana tako, da se posname sama vsa, in se nič mleka zraven ne vzame. Najbolje se to opravi s ploščnato plehasto žlico, v kateri so majhne luknjice, skozi ktere mleko lahko odteče.

7.) Kdor hoče posebno fino surovo maslo napraviti, mora mesti sladko smetano.

8.) Da se smetana srečno umete, je največ odvisno od tega, koliko topline ima smetana. Sladka smetana se najboljše umete, če ima 11° C. topline, kadar se v pinjo vlije. Če je torej smetana toplejša, se mora pinja v mrzlo vodo postaviti, da se shladi na 11 stopinj; če pa

je mrzlejša, se mora pinja postaviti v vročo vodo, smetana v pinji pa mešati tako dolgo, da dobi gori povečano toplino. Prilivati gorke ali mrzle vode se smetani nikoli ne sme, sicer se maslo teže umete in mu je škodljivo. Po zimi se mora pinja poprej s toplo vodo omiti, da se smetana v njej preveč ne shladi.

9.) Lesene pinje so boljše od plehastih.

10.) Pinja naj se le na pol napolni s smetano. Mesti se ne sme prehitro.

11.) Gnesti se ne sme z roko, ampak z lesenimi lopatami.

12.) Če se dela surovo maslo iz kiselkaste smetane, se ga več dobi, ali ne drži se dolgo, če ni osoljeno. Tudi mora kiselkasta smetana malo toplejša biti (12 do 15° C.), kadar se v pinjo vlije.

Kako je mogoče nakrat pokončati večjo množino hroščev?

Pokončevanje hroščev dela vsikdar težavo, zlasti tedaj, ako jih je večja množina skupaj. Da bi se ta vničila, poskušala so se že razna sredstva. Kot najboljši se je izkazal žvepleni ogljik. 500 hroščev pogine pod vplivom 3 kub. centimetrov žvepljenega ogljika skoraj hipoma, tako da čez 5 minut ni na nobenem več opaziti znakov življenja. Z enim kilogramom žvepljenega ogljika je torej mogoče brez ovire ugonobiti kakih 8000 hroščev. To razmerje se pokaže še ugodnejše, ako se čas, v katerem naj se pokončevanje izvrši, podaljša za 15 ali več minut. Da se zmanjša nevarnost vnetja žvepljenega ogljika, doda se mu cenega olja (na pr. salo iz kitovih jeter (Leberthran) v razmerju: 1 del olja na dva dela žvepljenega ogljika. Z enim kilogramom te mešanice je mogoče pokončati okoli 200.000 hroščev.

Da se nam bo pa to delo posrečilo, treba je rabiti prazne sode ali prostore, ki se dajo zapreti, da se tako pride v okom izhlapienju žvepljenega ogljika. Zlasti stari petrolejski in drugi sodi, čebri za požarno brambo, pokrite gnojnične jame itd. so za to najprimernejši. Najpoprej se vlije na dno del te mešanice, na njo pridejo hrošči, ki se polijejo še z ostalo mešanico, na to pa se posoda dobro zapre s pokrovom. Previdnost pa je v vsakih okoliščinah potrebna, ker se žvepleni ogljik celo v zvezi z oljem lahko vname.

Kar se tiče porabe mrtvih hroščev, niso se poskusi v tej zadevi nič kaj prida obnesli. Priprosta primesa hroščev gnoju ali mešancu provzroči, da se gnoj navzame zoprnega smradu, kterega niti pokladijanje hroščev v apno popolnoma odpraviti ne more. Krmljenje kuretine in svinj s hrošči pa se tudi kmalu ustavi, ker se jih žival kmalu preobje; da bi se pa hrošči posušili, to bi prišlo tam, kjer bi se za to moralo nalašč kuriti, vsekako predrago.

Da se temu pride v okom, ne kaže nič drugega, nego hrošče kar na mestu porabiti za gnoj. Nemara se priporoča zmečkane hrošče v ta namen pomešati z žveplenokislo zmesjo, ki se lahko zgosti z prstjo, oziroma nevtralizuje z apnom, in posuši.

Razne reči.

— Prah in sobne rastline. Posebno nevaren sovražnik naših sobnih rastlin, zlasti po zimi, je prah. ta nepridiprav vsaki snago ljubeči gospodinji. Ko se pohišje, drobnjava, podobne itd. vsak dan osnaži prahu, pozabi se navadno popol-

noma na to, oprostiti prahu tudi rastline, dasiravno je to neobhodno potrebno, če hočemo, da nam bodo dobro uspevale. Rastlina, katere listi so pokriti s prahom, ne more pravilno dihati, dihanje pa je ravno tako pri rastlini, kakor pri človeku, eden izmed najpotrebnejših pogojev za življenje. Če dihanje kaj ovira, kar se v tem slučaju lahko pripeti, da se dihalne luknjice zamaše s prahom, pa rastlina jame bolehati ter mora naposled poginiti. Da se to zabrani, treba je sedaj pa sedaj osnažiti ji liste z mlačno vodo. Rastline z majhnimi listi se priporoča polivati ali škropiti (kar se zgodi na prostem, po zimi seveda le pri ugodnem vremenu). Če se na rastlinah pokažejo žuželke, primeša naj se vodi nekoliko milnega luga, ki je žuželkam smrt.

— **Izvrsten cvetičji gnoj** za hišne cvetice dobimo, ako napravimo mešanico iz 10 gramov kuhinjske soli, 5 gramov solitra, 5 gramov grenke soli, 1 grama magnezije in 2 gramov fosforovokislega natrona. Kadar je treba, raztopi se te mešanice za kavino žlico v litru vode, in s to raztopino se potem cvetice zalivajo. Ostala mešanica naj se hrani v dobro zamašenih steklenicah.

— **Oskrbovanje sobnih rastlin.** Navzlic temu, da si vsak prijatelj cvetic prizadeva, svoje sobne rastline ohraniti v dobrem stanu, se vendar še preveč zanemarjajo. Rastline večidel kupimo od vrtnarja, postavimo na mesto, kjer bi imele zaljšati sobo in kjer jih potem nadalje oskrbujemo. Prvo, na kar se najbolj pazi, je zalivanje. Pri mnogih prijateljih cvetic nahajamo napačno mnenje, da se s pogostim zalivanjem rastlina lahko prisili k rasti in cvetju. To pa je popolnoma napačno, kajti rastlina za svojo rast ne porabi vse vode, s katero jo zalivamo, pač pa ji vsled preobilne mokrote porumene listi, korenine pa začnejo gniti. Pa tudi prevelika suša, katero nahajamo še večkrat, je velika napaka. Vse rastline, izvzemši samo povodne rastline, se smejo le tedaj zaliti, kadar se prst jame kazati suha, naj se to zgodi vsake tri dni ali pa po dvakrat na dan. Večkrat gniloba koreninice provzroči tako imenovano gošča, nabirajoča se na dnu podstavka. Rastlina se zalije, voda pride v podstavek, jame zaostajati v njem in vsled tega smrdeti, na kar se kmalu koreninice loti gniloba. Podstavki naj se po zalitju izpraznijo in vsaj enkrat v tednu osnažijo. Od časa do časa naj bodo rastline brez podstavka, da se jim osuše tudi spodnje koreninice, kar pa skoraj ni mogoče, če se v podstavku vedno nabira gošča. Vsak prijatelj cvetic, ki svoje rastline hoče obvarovati pogina, naj svojo pozornost pred vsem drugim obrne na pravilno zalivanje.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 79. Jaz se pečam s sviloprejkami ter moram dovažati murbovo listje tudi iz sosednjih vasij ter pri tem vozim skozi mitnico. Po mojem mnenju je živina pri taki vožnji cestnine prosta, a mitničar jo vendar tirja. Prosim odgovora: Ali je vožnja murbovega listja kot krma za sviloprejkice cestnine prosta? (F. N. v B.)

Odgovor: Mitnica pri Vas je deželna, mi pa ne poznamo določil, ki veljajo za take mitnice. Za erarske, t. j. cesarske mitnice pa za Vaš slučaj ni določbe, in bi bila taka vožnja na državni cesti težko prosta cestnine, razven če bi veljal zadnji odstavek § 18. zakona z dne 26. avgusta l. 1891., ki pravi, da uživajo cestninsko oprostitve tudi tisti prebivalci sosednih vasij cestninskega okraja, kateri imajo onkraj cestnišča tistega cestninskega kraja lastna ali zakupljena zemljišča in so zaradi njih obdelovanja primorani iti čez cestnišče tistega cestninskega kraja. — Oprostitev od cestnine bi bili na erarski cesti torej deležni, če bi se smatralo, da imate prostor, koder murbe rasto, v zakupu in da je rezatev murbovega listja obdelovanje.

Vprašanje 80. Pri nas napada redno vsako leto našo goved bolezen, ki jo imenujemo „sajevka“. Pri tej bolezni živina izgubi slast do jedi, postane medla in mršava ter šči kri. Bolezen se pokaže meseca junija ali julija, posebno ob premembi pašnikov, kadar gre iz više ležečih posestev doli v ozke doline. Sploh se bolezen raje pojavlja v nižavi. Če živinče to bolezen preboli, jo navadno drugič ne dobi. Najboljše zdravilo je voda, a tudi ta največkrat ne pomaga. Kaka je ta bolezen, od kod pride in kako naj se zdravi? (R. K. v Solčavi.)

Odgovor: Taka splošna krvomočnost govedi, ki se sme kužna imenovati, se kaže po mnogih krajih, koder se pase živina po močvirnih gozdnih pašnikih ali v bližini gozdov. Ta krvomočnost pa ni ista, ki jo dobe posamezne govedi, če jedo igličevje, ampak je krvna bolezen, ki nastane vsled uživanja krme, ktera je namešana z nekim strupom, ki razkaja kri. Kteri strup je to, ni še dognano, a izkušnja uči, da se ta bolezen najraje tod kaže, koder so močvirna tla, koder rasto jelše, razne kisle trave, zlatice i. t. d. Dognano je pa, da te rastline same na sebi ne provzročijo bolezni, ampak da so le nekako kazalo za taka tla, na katerih raste taka strupena krma. Edino zanesljivo sredstvo proti tej bolezni je, da se živina ne pusti po takih pašnikih, ali pa da se vsi pašniki dobro osuše. Kakor hitro kažejo znamenja, da ima žival to bolezen, mora se takoj spraviti na drug zdrav pašnik, ali pa se mora krmiti v hlevu z dobro in zdravo zeleno klajo.

Vprašanje 81. Pri nas rabimo veliko živinske soli ter smo zelo veseli, ker čujemo, da nove odredbe omogočijo dobiti živinsko sol po znižani ceni. Kaj je na tem resnice in kje ter kako se dobi ta sol? (R. K. v S.)

Odgovor: Res je, da je sedaj dobiti tudi živinsko sol po znižani ceni ter se nam zelo čudno zdi, da pri Vas o vsem tem še nič ne veste. Živinska sol se naroči potom županstva. A povemo Vam naprej, da je z naročevanjem te soli toliko situostij in težav, da jo je bolje opustiti. Vrh tega pa draga dobava ceno toliko poviša, da se ne splača naročiti jo, ker navadna kuhinjska sol ne stoji dosti več.

Vprašanje 82. Kaj naj počnem, da bi kokoš raje vodila svoja piščeta? Imam namreč belo kokoš, ki mara le bela piščeta, črne pa proč podi in jih tako zavida, da jih hoče kar pomoriti. (I. M. v T.)

Odgovor: V takem slučaju ni nobene pomoči. Take kokoši, ki je slaba mati, v bodočnosti ne nasadite več.

Vprašanje 83. Se li za bolj peščeno, sicer pa dobro gnojeno zemljo priporoča setev orjaške japonske ajde, in to toliko glede pridelka, kolikor glede njene sposobnosti za krmo? Mi namreč tu pri nas rabimo ajdo kot zimsko krmilo za ovce. (I. I. v B.)

Odgovor: Japonska ajda je tudi pri nas zelo rodovitna in da obil pridelok. Imamo pa izkušnjo, da ta ajda precej dlje raste, kakor naša, in je zato skoraj gotovo vsako leto v nevarnosti, da jo elana vzame, ako jo ob istem času na strnišče sejemo, kakor domačo. Koder ajdo zgodaj sejemo, na pr. spomladi, kakor je v nekterih krajih običajno, tam je pa japonska ajda vsega priporočila vredna. Kar se tiče njene redilne vrednosti je pa popolnoma enaka domači, celo boljša, ker je zrnje težje in debelejša.

Vprašanje 84. Kako pomagati živini ki vedno gloje les, dasi ima dovolj klaje? (A. K. v B.)

Odgovor: Živina gloje les vsled bolezni v prebavilih, ker dobiva klajo, kateri primanjkuje fosforovokislega apna. To bolezen ima živina, kateri se krmi preveč slame ali sena iz slabo gnojenih ali pa mokrih senošetij. V vsakem letniku „Kmetovalca“ smo že pisali o tem, zato Vas opozarjamo na vse dotične članke. Zdravilo proti tej bolezni je redno krmljenje

fosforovokislega apna, katerega morete dobiti pri načelništvu Vaše podružnice v Gorenji Vasi, kjer so ga naročili 200 kg.

Gospodarske novice.

* **Shod dolenjskih kmetijskih podružnic v Novem Mestu** v ponedeljek, dne 10. t. m., je bil izredno dobro obiskan. Zbralo se je okoli 300 vdeležnikov, tako da je bil prostor v mestni dvorani dosti premajhen in se je zborovanje moralo vršiti v prostorni čitalniški dvorani. Shoda so se vdeležile razven metliške in črnomaljske podružnice vse, nekatere tudi z velikim številom svojih članov. Celo kočevska podružnica je bila zastopana. Mnogoštevilno so se vdeležili shoda tudi duhovniki z vseh strani naše Dolenjske in posebno dobro je bilo zastopano tudi naše veleposestvo. C. kr. okrajno glavarstvo novomeško je zastopal okrajni komisar Kresse, c. kr. kmetijsko družbo pa ravnatelj Pirc. Pri zborovanju, kteremu je predsedoval pristav Rohrman z Grma, so se vzprejeli naslednji predlogi: 1.) da naj se rabi za izboljšanje govejega plemena na Dolenjskem enobarvena živina, bodisi murbodenska, švicka ali inodolska, nikakor pa ne muricodolska (predlagal grof Margheri); 2.) da naj se napravijo na Dolenjskem p. pinijere za rejo mladih bikov po dogovoru s c. kr. kmetijsko družbo (predlagal vitez Langer); 3.) da naj se priredi po Dolenjskem posameznim krajem primeren popoten pouk za intenzivnejše pridelovanje krme po travnikih in njivah (predlagal pristav Rohrman); 4.) da naj se vložijo peticija na poljedelsko in finančno ministerstvo zastran še enkratne preuredbe zakona o živinski soli, da jo bodo dobivati lažje, ceneje in v boljši kakovosti (predlagal Fr. Kastelic); 5.) da naj se po spodnjem Dolenjskem, kjer je svinjereja najbolj razširjena, skrbi za izboljšanje plemena z vpeljevanjem berkširskih mrjascev (predlagal pristav Rohrman); 6.) da naj skrbi c. kr. kmetijska družba pri dopolnilnih volitvah v glavni odbor za to, da bodo tudi Dolenjci v njem primerno zastopani (predlagal župnik Peterlin). Zborovanje se je s primernim nagovorom predsednika pričelo ob pol 11. uri dopoldne in se je končalo ob 1. uri popoldne. — Obširnejše poročilo prihodnjč.

* **Oddaja plemenih prasičev.** Družba dobi toliko naročil na plemene prasičke jorkširske pasme, da more le majhnemu delu naročnikov ustreči, kajti tudi ona težko dobi čisto-krvne živali. Družba izvršuje naročila po redu, kakor so ji došla, zato je pa čisto naravno, da pridejo zadnji naročniki zadnji na vrsto. Večina naročnikov se pa po nepotrebnem brani jesenskih prasičkov, s kterimi bi lažje postregli; zato prosimo vse one, ki so zadovoljni z jesenskimi prasički, da nam to sporoče, oziroma da se zanje zglastijo.

* **Da se letos trte splošno škrope,** tudi od koder ni pričakovati pridelka, na to naj delujejo vsi razumniki, ki žive med našimi vinščaki. Zakaj, to obširneje razkladamo v posebnem članku v priujočem listu.

* **Družbeni občni zbor za l. 1894.** bo zaradi ovir, ki so nastale vsled potresa, še le dne 18. julija t. l. Poročilo o delovanju glavnega odbora priložimo prihodnji številki ter bo zavzemalo le glavne podatke in račune, da si s tem po možnosti prihranimo troške, kajti tudi družba je po potresu nepričakovano zelo prizadeta in se bo morala ogibati vseh nepotrebnih troškov. Program občnega zbora je prijavljen v današnji številki med uradnimi vestmi.

* **Prasičja kuga** se je v jako veliki meri pokazala na Ogrskem ter je naredila že velikansko škodo. To utegne povzročiti jeseni veliko draginjo pri prasičih, vendar se je pa bati, da bi nemška država ne zaprla svoje meje, kar bi naše gospodarje, kterih prasiči gredo največ na Nemško težko prizadelo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na
OBČNI ZBOR,

ki bode v četrtek, dne 18. julija 1895. l. ob 1/2 9. uri dopoldne v dvorani mestne hiše v Ljubljani.

VZPORED:

- 1.) Prvomestnik prične zborovanje.
- 2.) Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1894.
- 3.) Predložitev družbenega računa za leto 1894. in proračuna za leto 1896. (Račun in proračun se dopošljeta gg. družabnikom še o pravem času, razpoložena sta pa v nadroben pregled v pisarni kmetijske družbe.)
- 4.) Volitev družbenega predsednika, ker je minula triletna doba dosedanjega predsednika.
- 5.) Volitev treh odbornikov v glavni odbor namesto po družbenih pravilih izstopivših gospodov barona H. Lazarinija, grajščaka v Smledniku, Vinka Ogorelca, posestnika v Škofelji in Frančiška Povšeta, deželnega in državnega poslanca v Ljubljani.
- 6.) Poročila in predlogi odborovi.
- 7.) Poročila in predlogi podružnic.
- 8.) Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. junija 1895.

Ivan Murnik s. r.,
predsednik.

Gustav Pirc s. r.,
tajnik.

Razglas.

Pri kmetijski podružnici krški se bode vršil v podružničnih nasadih dne 17., 18., 19. in 20. junija t. l. vsak dan od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer pouk o zelenem cepljenju ameriških trt.

Pristop k pouku je vsakomur prost; morajo se pa pouka vdeležiti vsi vinogradniki, ki dobijo podporo od kranjske hranilnice.

O priliki zelenega cepljenja se bode vinogradnikom tudi delila podpora, ktero je za letošnje leto dovolila Kranjska hranilnica, in sicer:

- v ponedeljek, dne 17. junija, vinogradnikom fare Krške,
- v torek, dne 18. junija, vinogradnikom fare sv. Duh,
- v sredo, dne 19. junija, vinogradnikom fare Leskovec,
- v četrtek, dne 20. junija, vsem drugim vinogradnikom.

Odbor kmetijske podružnice krške,
meseca junija 1895. l.

Štev. 6614.

Razglasilo

o državnih konjerejskih darilih za kobile in žrebce, ki se bodo l. 1895. delila na Kranjskem.

Na Kranjskem se bodo leta 1895. delila državna darila v srebrnih goldinarjih in v srebrnih svetinjah, kakor tudi priznanjski diplomi:

- a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljeno;
- b) za mlade, t. j. tri- do petletne kobile, in
- c) za eno- ali dveletne žrebce v naslednjih sedmih konkurenčnih postajah:

dne 3. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne v Lescah za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Radovljica,

dné 4. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne v Kranju za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Kranj,

dné 5. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne v Kamniku za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Kamnik,

dné 6. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne na Vrhniki za mesto Ljubljano in za okrajna glavarstva Ljubljanska okolica, Logatec in Postojna,

dné 7. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne v Ribnici za okrajno glavarstvo Kočevje,

dné 9. septembra 1895. l. ob 10. uri dopoldne v Št. Jerneju za okrajni glavarstvi Krško in Črnomelj,

dné 10. septembra 1895. l. ob 2. uri popoldne v Trebnjem za okrajni glavarstvi Rudolfovo in Litija.

Za delitev daril veljajo naslednje odredbe, ktere so se ukrenile po dotičnih ukazilih visokega c. kr. poljedelskega ministerstva z ozirom na razmere te dežele.

I. Splošne odredbe.

1.) Darila razdeli v vsaki konkurenčni postaji posebna obdarjevanjska komisija, sestavljena iz zastopnika državne žrebčarne in iz dveh strokovnjakov konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko.

2.) Kot darila se razdelé srebrni goldinarji in srebrne svetinje.

Kadar bi se kdo odpovedal zgoraj navedenim darilom, podeli se mu namesto teh daril priznanjski diplom z imenom dotičnega konjerejca, s kratkim popisom obdarjenega konja in z opazko, da se je dotični konjerejec odpovedal darilu.

3.) Darila izroči obdarjevanjska komisija konjerejcu obdarjenega konja takoj proti prejemnemu potrdilu.

4. Konj, ki je bil v kaki konkurenčni postaji obdarjen z državnim darilom, je za tisto leto izključen od nadaljne konkurence za državno darilo v kaki drugi postaji.

II. Posebna določila.

A Za kobile z žrebetom, B za mlade kobile, C za žrebice.

1.) V postajah Lesce, Kranj in Kamnik se smejo poganjati za darila samo kobile z žrebetom, mlade kobile in žrebice noriškega plemena, v drugih postajah ni gledé plemena nobene omejitve.

K A.

2.) Za darila se smejo poganjati kobile z žrebetom žrebčarniškega plemena samo od svojega petega, kobile z žrebetom noriškega plemena od svojega četrtega leta dalje, brez omejitve na najvišjo starost, in to, dokler so zdrave in dobro rejene, imajo svojstvo dobrih plemenskih kobil ter vodijo s seboj lepo žrebe, ki še sesa ali je že odstavljen.

3.) Darilo se sme priznati kobili samo tedaj, kadar žrebe izvira od državnega ali dopuščenege zasebnega žrebca in je to dokazano z zakonitim spuščalnim listom.

4.) Kobila z žrebetom, ki je bila prejšnja leta že enkrat ali večkrat obdarjena, ni izključena od nadaljne konkurence.

K B.

5.) Za darila se smejo poganjati mlade, t. j. triletné neubrejene in štiriletné ubrejene ali neubrejene kobile žrebčarniškega plemena, kakor tudi triletné ubrejene ali neubrejene kobile noriškega plemena; štiriletné kobile noriškega plemena in petletne kobile žrebčarniškega plemena samo pod tem pogojem, če so bile dokazno ubrejene v letošnjem letu.

Zgoraj omenjene kobile pa smejo biti obdarjene samo tedaj, kadar izvirajo od državnega ali dopuščenege zasebnega žrebca, oziroma, kadar so bile od takšnega žrebca ubrejene, in se to dokáže z zakonitim spuščalnim listom.

6.) Mlade kobile, ki so kot take prejele darilo, smejo pozneje biti obdarjene samo kot kobile z lepim žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen.

K C

7.) Za darila se smejo poganjati lepe žrebice po svojem izpolnjenem prvem ali drugem letu, ako so dobro rejene in po svoji rasti cbetajo, da se pozneje dobro razvijó in izrede.

8.) Do daril imajo posestniki takih žrebic pravico samo takrat, kadar spričajo z zakonitim spuščalnim listom, da žrebice izvirajo od državnega ali dopuščenege zasebnega žrebca, in kadar dokažejo s spričevalom, izdanim od župana, da so jih sami zredili.

K A. B in C.

9.) Za kobile z žrebetom, mlade kobile in žrebice, ki se sploh smejo poganjati za darila, razdele se v vsaki konkurenčni postaji naslednja darila:

- za kobile z žrebetom pri sescu eno darilo za 35 gld., eno darilo za 20 gld. in tri darila po 15 gld. (v Ribnici samo dve darila po 15 gld. in 2 srebrni svetinji;
- za mlade kobile eno darilo za 25 gld., eno darilo za 20 gld., eno darilo za 15 gld. in 2 srebrni svetinji;
- za žrebice v postaji Št. Jernej eno darilo za 15 gld., tri darila po 10 gld. in 3 srebrne svetinje, v vseh postajah po dve darila po 10 gld. in po 3 srebrne svetinje; skupaj 1270 gld. in 49 srebrnih svetinj.

Končna opazka.

Posestniki triletnih, za plemo sposobnih žrebcev se vabijo, naj jih ob priliki obdarjanja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti.

Vsak konjski lastnik, kateri prejme za plemenskega konja darilo, mora podpisati reverz, s katerim se zaveže, da tega konja po izvršeni delitvi daril ne preda izven dežele, ampak ga obdrži še eno leto, ga vzredi ter ga prihodnje leto ob delitvi državnih daril pripelje pred obdarjevanjsko komisijo. Kadar bi obdarjeni konj med tem časom prišel v last drugega posestnika, ostane vender tist, ki je prejel darilo, porok za to, da novi posestnik dotičnega konja izpolni zaveznosti, ktere je prejšnji posestnik prevzel z reverzom, in da, ako ne izpolni kterega zgoraj navedenih obetov, brez ugovora povrne prejeto novčeno darilo; ta zaveznost se pri kobilah z žrebetom ne razteza tudi na žrebe obdarjene kobile, ker se ne obdari žrebe, ampak samo kobila.

Od c. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani, dné 29. maja 1895.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

Listnica uredništva.

V. R. v C. O zatiranju bramorjev smo v tem listu uže velikokrat pisali ter sedaj ne vemo nobenega novega sredstva. — Plevel „ščavje“ se more pokončati le s pridnim zatiranjem, t. j. da se listje vedno porezava in, če mogoče, tudi korenine pulijo. Treba je pa imeti potrpljenje, ker preteče precej časa, predno se doseže popoln uspeh. Isto velja tudi o čmeriki, kateri boste prišli do živega le če boste pridno pulili njene mesnate korenike.

A. G. v H. Ponudite volno tvorničarju za sukno L. Grilcu v Zgošči pri Lescah.

A. K. v Z. Gumijeve vezi za zeleno cepljenje trt dobite pri tvrdki „Administration der Weinlaube“ v Klosterneuburgu, ali pa pri Gottlieb Kozanderle na Dunaju, III., Hauptstrasse, 66.

J. S. v Z. Umetno satovje izdeluje in prodaja M. Ambrožič v Mojstrani, pošta Dovje na Gorenjskem.

J. J. v Z. Vi vprašate: Spomladi l. 1896. mislim zidati svoje poslopje, pa sveta mi noče nobeden prodati, svojega pa tudi nimam; kaj naj torej storim? — Ker ne mislimo, da nas hočete s takim vprašanjem imeti le za norca, ampak da to vprašanje izvira le iz prav majhnih možgan, zato Vam nanj resno odgovorimo: Za denar (seveda dober) ljudje vse prodajo, če ne v Vaši vasi, pa pojte drugam in gotovo bo utolaženo Vaše hrepenenje po stavbišču.